

Forenede sager C-430/93 og C-431/93

Jeroen van Schijndel og Johannes Nicolaas Cornelis van Veen mod Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten

(anmodninger om præjudiciel afgørelse
indgivet af Nederlandenes Hoge Raad)

»Kvalifikation af en erhvervspensionsfond som en virksomhed — obligatorisk tilslutning til en erhvervstilknyttet pensionsordning — forenelighed med konkurrencereglerne — muligheden for først under en kassationsanke at gøre et fællesskabsretligt anbringende gældende, som medfører en ændring af sagens genstand og kræver en stillingtagen til faktiske omstændigheder«

Forslag til afgørelse fra generaladvokat F.G. Jacobs fremsat den 15. juni 1995	4707
Domstolens dom af 14. december 1995	4728

Sammendrag af dom

Fællesskabsret — direkte virkning — individuelle rettigheder — beskyttelse ved de nationale domstole — sagsanlæg — nationale processuelle regler — betingelser for anvendelse heraf — stillingtagen af egen drift til et anbringende om overtrædelse af fællesskabsretten — grænser — princippet om, at en domstol under behandlingen af en borgerlig sag ikke aktivt griber ind i processførelsen

[EØF-traktaten, art. 3, litra f), og art. 5, 85, 86, 90 og 177]

Under behandlingen af en sag vedrørende civilretlige rettigheder og forpligtelser, som parterne frit disponerer over, skal en national domstol, når den har mulighed herfor i henhold til de nationale retsregler, anvende bindende fællesskabsretlige bestemmelser som traktatens artikel 3, litra f), og artikel 85, 86 og 90, selv om den part i sagen, som har interesse i, at de anvendes, ikke har påberåbt sig dem.

Det er således i medfør af det i traktatens artikel 5 angivne princip om samarbejde de nationale domstole, der skal sikre borgerne den retsbeskyttelse, som følger af fællesskabsrettens direkte virkning.

Fællesskabsretten pålægger imidlertid ikke de nationale domstole en forpligtelse til af egen drift at inddrage et anbringende om, at fællesskabsbestemmelser er overtrådt, når en stillingtagen til et sådant anbringende ville tvinge dem til at se bort fra princippet om, at de ikke aktivt griber ind i procesførelsen, ved at gå ud over den afgrænsning af sagen, som parterne har foretaget, og ved at lægge andre faktiske forhold og omstændigheder til grund end dem, som den part i sagen, der har interesse i, at fællesskabsbestemmelserne anvendes, har fremført til støtte for sin påstand.

Når der ikke er udstedt fællesskabsbestemmelser på området, tilkommer det således hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at udpege de kompetente retter og fastsætte de processuelle regler for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som fællesskabsrettens direkte virkning medfører for borgerne. Disse processuelle regler må

dog ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret, og de må heller ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Fællesskabets retsorden. I denne forbindelse skal en national retsregel, som forhindrer, at proceduren i henhold til traktatens artikel 177 anvendes, tilsidesættes.

Hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende fællesskabsretten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale retsinstanser. Under denne synsvinkel skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, bl.a. kontradiktionsprincippet, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling.

I denne henseende beror det nationale retsprincip om, at initiativet til en civilretlig sag tilkommer parterne, idet domstolen kun kan handle af egen drift i undtagelsestilfælde, hvor almene hensyn kræver det, på en retsopfattelse, som er fælles for de fleste af medlemsstaterne, med hensyn til forholdet mellem statsmagten og borgerne, det indebærer en beskyttelse af retten til kontradiktion, og det sikrer en hensigtsmæssig sagsbehandling, navnlig således, at forsinkelser som følge af en stillingtagen til nye anbringender undgås.